



Al snel was Thor het zat. 'Hoe kom je aan al die pedante opmerkingen?' schreeuwde hij over het water naar de veerman. 'Ik heb nog nooit zulke dingen gehoord.'

'Ik heb ze van de oude mannen in het bos natuurlijk,' antwoordde de veerman.

'Bedoel je van de begraafplaats?' riep Thor. 'Van de doden? Je beledigt hun karakter met die woorden. Hoe kun je ze de oude mannen in het bos noemen?'

Grijsbaard haalde aan de overkant van de fjord zijn schouders op. 'Zo praat ik nu eenmaal,' zei hij.

Thor zwaaide zijn hamer hoog boven zijn hoofd, zijn ogen gloeiden van woede. 'En als je zo blijft praten, zul je harder huilen dan een wolf als ik bij je kom,' brulde hij.

Grijsbaard lachte. 'Als je iemand wilt slaan, kun je maar beter opschieten, Thor. Ik hoor dat je vrouw Sif een minnaar heeft. Hem moet je hebben.'

Thor begon met rood aangelopen gezicht te stampvoeten. 'Nu roep je gewoon maar wat stomme beledigingen,' riep hij. 'Ik denk dat je liegt.'

'Dat denk ik niet,' antwoordde Grijsbaard. 'Je krijgt die schoft sneller te pakken als je niet zo bleef dralen.' Thor keek naar de zon en zag dat die hoger aan de hemel stond. 'Verdomme, Grijsbaard, smeelap,' schreeuwde hij. 'Je hebt me te lang beziggehouden.'

Grijsbaard veegde zijn voorhoofd af, maar leek niet moe. 'Wie had gedacht dat de machtige Thor zich met zulke tactieken zou laten ophouden,' zei hij. 'En nog wel door een veerman.'

'Ik zal je een tactiek geven, Grijsbaard,' schreeuwde Thor. 'Roei met je boot hernaartoe en breng me naar de overkant.'

'Ik denk het niet,' zei Grijsbaard. 'Ga maar lopen.'

Thor begon weer te stampvoeten en te mopperen, maar hij kon de man vanaf zijn kant van het water niet op zijn hoofd slaan. Hij bleef chagrijnig achter op de oever.

'Als je weigert me naar de overkant te brengen, kun je dan tenminste vertellen hoe ik er via een omweg kom?' vroeg Thor.

Grijsbaard dacht even na. 'Dat is niet zo veelgevraagd,' antwoordde hij. 'Maar het is een lange reis. Ga via dat pad naar de palissade en blijf lopen tot je bij een steen komt die de weg in tweeën splitst. Neem de weg aan je linkerhand tot je bij Verland komt. Daar vind je je moeder. Zij wijst je de weg terug naar het land van Odin.'

'Neemt die reis meer dan een dag in beslag?' vroeg Thor, want de veerman had hem al een ochtend beziggehouden.

'Als je snel bent, kun je er zijn voor de zon ondergaat,' antwoordde Grijsbaard.

Daarna keerde Thor zich om en liep hij naar de weg die de veerman had

aangewezen. 'Ik heb je niets meer te zeggen, Grijsbaard,' riep hij. 'Vooral aangezien je alleen reageert met sneren en beledigingen. Bij onze volgende ontmoeting zorg ik dat ik je goed bedank met mijn hamer.'

Terwijl Grijsbaard toekeek hoe Thor uit het zicht verdween, wierp hij hem nog een laatste belediging toe: 'Ga waar de monsters je pakken.'

Maar Thor heeft de veerman nooit meer gezien.



dertiende eeuw en gaat over een ruiter, een voorbijganger en een naakte vrouw. Om middernacht komt een voorbijganger een naakte vrouw tegen. Ze vraagt hem niemand te vertellen dat hij haar heeft gezien. Daarna verschijnt de ruiter die de voorbijganger vraagt of hij een vrouw heeft gezien. De voorbijganger bewaart haar geheim niet, maar vertelt de ruiter waar de vrouw naartoe ging, waarna de ruiter zegt: 'Goed dat je dit verteld hebt, anders had het de dood tot gevolg gehad.'

Hoewel dit verhaal werd gebruikt om de christelijke moraal over te brengen, is het ook een voorbeeld van verhalen waarin Odin wordt neergezet als bringer van de dood.

Weer een ander verhaal gaat over een mysterieuze ruiter die een smid betaalt om zijn paard te beslaan. Er zijn meerdere variaties op deze legende, maar de variant uit Småland, van de Zweedse folklorist Ebbe Shön, gaat ongeveer als volgt.

Lang geleden was er een smid die heel arm was. Op een nacht kwam er een ruiter op een groot zwart paard met een speer in één hand. Hij vroeg de smid of hij zijn paard kon beslaan. De smid antwoordde dat hij wel hoefijzers had, maar dat die niet groot genoeg waren. 'Ze passen wel,' antwoordde de ruiter, dus haalde de smid de hoefijzers. Toen hij het paard begon te beslaan, zag hij tot zijn

verbazing dat de hoefijzers groeiden tot ze pasten. Toen hij klaar was, bedankte de ruiter hem en gaf hij hem de oude hoefijzers als betaling. Dat leek de smid een slechte ruil, maar hij nam ze toch zonder mopperen aan. De volgende ochtend wilde hij zijn kinderen de enorme hoefijzers laten zien, maar toen hij ze naar de smidse bracht zag hij daar tot zijn verbazing twee hoefijzers van zuiver zilver. Met zijn nieuw verworven rijkdom kon de smid een grote boerderij kopen en een luxe leven leiden.

ODIN NA HET KRISTENDOM

In de periode na het christendom werden Odin andere kenmerken toegedicht dan de dood en de jacht. Zoals uit de vorige legende blijkt, werd hij in verband gebracht met rijkdom en een beter lot voor de mensen die hem hielpen. Zijn rol als geluksbringer werd ook in verband gebracht met gerst, tarwe en de oogst.

Dit is terug te zien in geschreven werken en folklore. In de veertiende-eeuwse ballade Lokko Thattur, waarin Odin een boerenzoon beschermt tegen een woeste reus, verandert Odin de jongen in een gerstzaadje en verstoopt hij hem in een gerstveld zodat de reus hem niet kan vinden.

Met name in Zweden is het op basis van een oud bijgeloof gebruikelijk om een aantal niet gedorstte granen in het veld achter te laten 'om Odins paard te voeren' zodat ze het jaar erna ook een goede oogst hebben.

Maar sinds de eenentwintigste eeuw zijn de dingen veranderd. Met de opkomst van het neo-paganisme in Europa en Noord-Amerika krijgt hij langzaam zijn rol als Alvader terug, vooral na zijn introductie in Noord-Amerika.



ODIN IN HET MODERNE TIJDPERK

Odin deed aan het eind van de negentiende eeuw zijn intrede in Noord-Amerika toen mensen massaal naar de Verenigde Staten emigreerden. Onder de mensen die in Amerika aankwamen, bevonden zich Scandinaviërs die hun verhalen en cultuur meebrachten.

De Scandinavische immigranten vestigden zich met name op plekken die leken op de gebieden waar ze vandaan kwamen, zoals Minnesota, dat doet denken aan de regio Skåne in Zuid-Zweden, en natuurlijk de Rocky Mountains. (Er is overigens ook een groep Scandinavische emigranten in Kansas die nog altijd veel van de Scandinavische cultuur heeft weten te behouden.)

De Scandinaviërs namen natuurlijk hun cultuur en folklore met zich mee, wat gepaard ging met bepaalde gevoeligheden en gebruiken. Ik herinner me de dag dat mijn Zweeds-Amerikaanse oma aan de hele familie verkondigde dat er eindelijk een kabouter bij haar was ingetrokken. Ik vond dat als kind fascinerend, maar pas toen ik ouder werd, beseftte ik dat het verwees naar de Scandinavische nisse of tomte (een wezen dat op een kabouter lijkt). Hoewel er niet in alle woningen een nisse huist, kun je er een overhalen bij je in te trekken. Als dat lukte, was dat gunstig voor het gezin en bracht het ze geluk en welvaart, maar alleen als de nisse goed werd behandeld.

Hoewel men pas eind jaren zestig de noordse goden begon te vereren, was de hele Amerikaanse cultuur doordrongen van de folklore rond Odin, met name als het gaat om het Amerikaanse kerstfeest.

ODIN ALS KERSTMAN

De groenblijvende boom versieren, kerstkleuren, kersttruien, ritjes in een slee, zoenen onder de maretak; al deze dingen en meer zijn te danken aan Scandinavische immigranten. Niet alleen aan hen natuurlijk, want Kerstmis zoals we dat nu kennen is gebaseerd op verschillende tradities, maar hun invloed was wel groot.

De overeenkomsten begonnen doordat de Scandinavische immigranten zich in Amerika aan hun oude gebruiken en tradities bleven houden. Deze gebruiken waren later te zien in de media en reclames rond de kerstdagen en werden met name afgebeeld op kerstkaarten. Ze worden ook in verband gebracht met de belangrijkste kerstfiguur, de kerstman. Het gaat te ver om te zeggen dat hij eigenlijk Odin is, maar het valt niet te ontkennen dat Odin de kerstman heeft beïnvloed, want in zijn rol als Jólnir (heer van de Yule) wordt hij in verband gebracht met de feestdagen.

Odin heeft ook andere aspecten van de kerstman beïnvloed. Hoewel de Kerstman in de Amerikaanse traditie door de lucht vliegt in een door rendieren getrokken slee, rijdt Sint-Nicolaas op een schimmel die doet denken aan Odins paard Sleipnir. (Mijn Zweedse kennissen hebben me verteld dat voor de komst van Sint-Nicolaas Odin degene was die op de schimmel zat.)



ODINS FAVORIETE OFFERS

Niet als mensen houden goden van geschenken. En niet als mensen vinden ze sommige geschenken leuker dan andere.

VOEDSEL

Niet als veel goden is Odin niet kieskeurig als het op eten aankomt. Maar in het oude gedicht 'Grimnismál' staan aanwijzingen over welk voedsel Odin graag eet: 'De met as bedekte kok bereidt het met as bedekte zwijn in de met as bedekte pot boven het vuur. Geen andere maaltijd is zo goddelijk en toch kennen weinigen de aard van het feestmaal van de krijger.'

Dit verwijst naar een ervaring die iedereen wel kent: na een lange dag wandelen of werken in de buitenlucht zit je rond een kampvuur hotdogs en bonen van papieren bordjes te eten, en op dat moment is dat de lekkerste maaltijd die je ooit hebt gegeten.

Dat is het soort maaltijd dat Odin graag eet. Of het nu ravioli uit blik is, patat in een stadion of een uitgebreid banket, Odin houdt van voedsel dat zo'n tevreden gevoel oproept.

Vlees en brood

Voedsel dat de maag vult is ook een goed offer. Zo is vlees erg traditioneel. Odin wordt in verband gebracht met gerst, dus gerstebrood is een geschikt offer.

Snacks

Een goede snack voor de zwervende wandelaar is ook goed, zoals zonnebloempitten of studentenhaver.

Appels

Appels zijn een goede keus omdat ze doen denken aan de appels van de jeugd die de noordse goden eten. Ze zijn ook een goed offer aan Odins paard Sleipnir.

Drank

Het standaard offer aan Odin is alcohol en dan met name de honingdrank mede en bier/ale.

Mede wordt geassocieerd met de mede der poëzie, die door Odin aan de mens zou zijn gegeven (zie blz. 50). Veel heidenen die ik ken, maken zelf mede voor de Alvader. Dit is makkelijk te brouwen en je kunt er je eigen draai aan geven.

Odins associatie met gerst roept een associatie met ale op, maar ander bier is ook geschikt. Recentelijk is het mensen opgevallen dat de oude man van whisky houdt en ook van andere sterkedrank.

Odin houdt ook van alcoholische dranken met een verhaal, dus plaatselijk bier, experimentele cocktails of illegaal gestookte drank zijn goede offers aan de Alvader, al is het maar zodat hij eens iets anders krijgt.

Natuurlijk wil of mag niet iedereen alcohol drinken. Gelukkig houdt Odin ook van niet-alcoholische dranken. Van koffie bijvoorbeeld, en van limonade, ginger ale en ambachtelijke frisdranken. Warme chocolade is ook welkom op koude dagen. En anders is een glas water altijd goed.

KUNST EN ACTIVITEITEN

Omdat Odin wordt geassocieerd met ódr – razernij en poëzie – wijden veel heidenen liederen, gedichten, muziek en andere kunstvormen aan hem. Ook handwerk wordt als offer gebruikt.

Sommige heidenen wijden ook hun academische of intellectuele werk aan Odin. De Alvader houdt zich bezig met alles wat je nieuwsgierigheid wekt, dus alles wat je onderzoekt of ontdekt is geschikt als offer aan de oude man.

